

REKABET KURUMU

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-1-196 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 11-54/1393-501
Karar Tarihi : 27.10.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Dr. Murat ÇETİNKAYA,
Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

B. RAPORTÖR : Harun ULU

C. BİLDİRİMDE BULUNAN

: Petrol Ofisi A.Ş.
Temsilcisi: Dr. Aydın ÖZTUNALI
Turan Güneş Bul. 63/1 Yıldız/Ankara

D. DOSYA KONUSU: Petrol Ofisi A.Ş. (POAŞ) ile Alko Petrol Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti. (Alko Petrol) arasındaki dikey ilişkiye bireysel muafiyet tanınması talebi.

E. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 29.06.2010 tarihinde 5073 sayı ile giren bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ve 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 17.10.2011 tarih ve 2010-1-196/MM-11-264.HU sayılı Muafiyet Ön İnceleme Raporu 20.10.2011 tarih ve REK.0.15.00.00-130/291 sayılı Başkanlık Önergisi ile 11-54 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

F. RAPORTÖRÜN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda;

- POAŞ ile bildirim konu bayi arasındaki dikey anlaşmaya, daha önce üzerinde istasyonlu akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış arsa üzerinde maliyeti POAŞ tarafından karşılanmak suretiyle kurulan istasyona ilişkin olması nedeniyle, anlaşmanın ilk olarak imzalandığı tarihten itibaren beşinci yılın sonunda, "bayinin POAŞ tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden bedelini ödeyerek anlaşmayı sona erdirebilmesi" konusunda tarafların anlaşmaları koşuluyla, imza tarihinden itibaren on yıla kadar muafiyet tanınabileceği,

- Bahse konu anlaşmanın muafiyetten yararlanacağı sürenin hesaplanmasında, başlangıç tarihi olarak EPDK lisans tarihinin esas alınması yönündeki talebin reddedilmesinin yerinde olacağı

görüşü ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

G.1. İlgili Pazar

Taraflar arasındaki "Bayilik Sözleşmesi"nin kapsamı göz önüne alındığında, bildirim konu işlem çerçevesinde ilgili ürün pazarı, "oto-LPG dışında kalan otomotiv yakıtları", "oto-LPG" ve "madeni yağ" pazarları olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, emsal Kurul kararları ve başvurunun içeriği ve etki alanı da dikkate alınarak, değerlendirmede öncelikle oto-LPG dışında kalan otomotiv yakıtları pazarı göz önünde bulundurulmuştur. Diğer taraftan, gerek beyaz akaryakıt ürünleri, gerekse oto-LPG ve madeni yağ dağıtım faaliyetlerinin yurt çapında gerçekleştirilmesi ve ilgili hizmetler bakımından rekabet şartlarının farklılaşmasına neden olacak bir unsur bulunmaması nedeniyle ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak kabul edilmiştir.

G.2. Bildirim Konusu İşlem

50 Dosyadaki bilgilere göre, 19.09.2003 tarihinde POAŞ ile Kardeşler Petrol arasında İstanbul ili, Kartal ilçesinde bulunan taşınmazda inşa edilecek akaryakıt istasyonu ile ilgili bir bayilik sözleşmesi yapılmıştır. Taraflar arasında aynı tarihte düzenlenen ve yapılacak yatırımlarla tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerini düzenleyen protokolle POAŞ istasyona ilişkin tüm yatırımları karşılamayı üstlenmişken Kardeşler Petrol POAŞ'a 15 yıl süre ile ilgili taşınmazda intifa hakkı tanımıştır.

İlgili başvuruda, bayi ile POAŞ arasında 2003 yılında sözleşme ve protokoller yapılmasına rağmen istasyonun faaliyete EPDK'dan lisans alındığı tarih olan 06.08.2008 tarihinde başladığı ifade edilerek, ilgili anlaşmaya EPDK lisans tarihinden itibaren 5+5 yıllık muafiyet tanınması talep edilmektedir.

G.3. Değerlendirme

60 2002/2 sayılı Tebliğ'in sağladığı grup muafiyetinden yararlanabilmek için öncelikle sağlayıcının veya tek alıcıya sağlama yükümlülüğü içeren anlaşmalarda alıcının pazar payının %40 eşliğini aşmaması gerekmektedir. Rekabet Kurulunun ilgili ürün pazarında aldığı benzer kararlarda ve EPDK tarafından yayınlanan 2010 yılı Petrol Piyasası Sektör Raporu'nda da sabit olduğu üzere, oto-LPG dışında kalan otomotiv yakıtları pazarında tek başına %40 pazar payı eşliğini aşan herhangi bir teşebbüs bulunmamaktadır. Bu nedenle, ilgili sözleşmenin 2002/2 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinde yer alan "Anlaşmaları Grup Muafiyeti Kapsamı Dışına Çıkaran Sınırlamalar" ve 5. madde ile getirilen "Rekabet Etmeme Yükümlülüğü" açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede bildirim konusu sözleşmeler Tebliğ'in 4. maddesinde yer alan sınırlamalara aykırılık teşkil etmemekle birlikte, 5. maddede yer alan rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi bakımından ayrıca incelenmesi zorunludur.

2002/2 sayılı Tebliğ'in 3. maddesinde rekabet etmeme yükümlülüğü, "*alıcının anlaşma konusu mal veya hizmetlerle rekabet eden mal veya hizmetleri üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını engelleyen doğrudan veya dolaylı her türlü yükümlülük*" olarak tanımlanmıştır. 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 8. maddesi uyarınca akaryakıt bayilerinin kendi dağıtım şirketleri dışındaki dağıtım şirketlerinden ürün tedariki yasaklanmış olduğundan, akaryakıt bayilik sözleşmeleri özünde, 2002/2 sayılı Tebliğ'in 3. maddesi çerçevesinde rekabet etmeme yükümlülüğü içeren, diğer bir deyişle münhasır nitelikte sözleşmelerdir. 5015 sayılı Kanun'un 8. maddesinde bayilik sözleşmelerinin süresine ilişkin bir kayıt bulunmamakta olup, 80 2002/2 sayılı Tebliğ'in 5 (a) maddesinde yer alan, "*alıcıya getirilen belirsiz süreli veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüğü içeren dikey anlaşmaların Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanamayacağı*" hükmü, akaryakıt sektörü bakımından da uygulanmaktadır.

Bildirilen dikey anlaşma, 15 yıllık intifa nedeniyle anılan Tebliğ'de öngörülen süreyi aşmakta ve bu açıdan grup muafiyetinden yararlanamamaktadır. Bildirim formunda ilgili dikey anlaşmaya EPDK lisansı tarihinden itibaren 10 yıl süre ile bireysel muafiyet verilmesi talep edilmektedir. Bu talepler, "10 yıllık muafiyet" ve "dikey ilişkinin başlangıcı" olarak iki başlık altında değerlendirilmiştir:

90 **10 yıllık muafiyet**

Dosya kapsamındaki bireysel muafiyet incelemesinde, Rekabet Kurulunun daha önce almış olduğu benzer konulu anlaşmalara ilişkin kararlarında¹ yapmış olduğu ayrıntılı değerlendirmelerden yararlanılmıştır. Söz konusu kararlarda, dağıtıcıların bayileri ile aralarındaki dikey anlaşmalara beş yılın üzerinde bireysel muafiyet tanınabilmesi için;

¹ Rekabet Kurulunun 25.02.2010 tarihli ve 10-19/228-86 ile 10-19/229-87 sayılı; 18.03.2010 tarihli ve 10-24/338-122 sayılı kararları.

11-54/1393-501

- Daha önce üzerinde hiçbir gerçek ve/veya tüzel kişi tarafından akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış arsalar/araziler üzerinde kurulacak yeni akaryakıt istasyonlarına ilişkin olması,

- Akaryakıt istasyonlarına özgü yatırımların dağıtıcı tarafından üstleniliyor olması,

100 - Bayilerin beşinci yılın sonunda, dağıtım şirketi tarafından üstlenilen ilişkiye özgü Yatırımın, varsa kalan süreye tekabül eden bedelini ödeyerek anlaşmaları sona erdirebilmeleri

110 konularında tarafların anlaşarak bu şartların karşılanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, benzer nitelikteki bireysel muafiyet başvurularının değerlendirilmesinde bu kriterlerin birlikte göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Diğer taraftan, Rekabet Kurulunun konuya ilişkin olarak daha önce almış olduğu kararlar uyarınca, 18.09.2005 tarihinden önce yapılan ve bu tarih itibarıyla kalan süresi beş yılı aşan dikey anlaşmaların, 18.09.2010 tarihinde kadar 2002/2 sayılı Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlanma olanağı bulunmaktadır. 18.09.2005 tarihinden sonra yapılan dikey anlaşmalar ise yapıldıkları tarihten itibaren beş yıl süreyle 2002/2 sayılı Tebliğ ile düzenlenen grup muafiyeti kapsamındadır. Yukarıda yer verilen şartlar göz önünde bulundurularak yapılacak değerlendirmede, POAŞ ile Alko Petrol arasındaki dikey anlaşmanın, daha önce üzerinde akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmayan arazi üzerinde kurulmuş yeni istasyon olması nedeniyle yukarıda yer verilen koşulları karşıladığı, bu çerçevede bildirilen anlaşmaya 10 yıla kadar muafiyet tanınabileceği sonucuna varılmıştır.

Dikey ilişkinin başlangıcı

120 Dosya kapsamında incelenmesi ve değerlendirilmesi gereken diğer bir husus, bayilik anlaşmalarının başlangıç tarihlerinin doğrudan dikey ilişkinin başlangıç tarihi olarak belirlenmesinden ziyade, söz konusu akaryakıt istasyonunda fiilen satışa başlama tarihinin, bir diğer ifadeyle, EPDK tarafından tanzim olunan istasyonlu bayilik lisansının verildiği tarihin, dikey ilişkinin başlangıç tarihi olarak ele alınması talebidir. Rekabet Kurulunun geçmiş tarihli kararlarında, akaryakıt bayilik sözleşmeleri ile birlikte akdedilen intifa veya tapuya şerh edilmiş kira sözleşmelerinden oluşan dikey anlaşmalar bakımından beş yıllık muafiyetten yararlanma sürelerinin hesaplanmasında hangi tarihlerin esas alınacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre, taraflar arasında süregelen rekabet yasağına dayalı dikey ilişkiye başlangıç teşkil eden ilk anlaşmanın yapıldığı tarih beş yıllık muafiyetten yararlanma süresinin başlangıcı olarak esas alınmaktadır. Taraflar arasındaki rekabet yasağı içeren bayilik sözleşmesi ile birlikte intifa, tapuya şerh edilmiş kira gibi sözleşmelerin hepsinin aynı anda ortadan kalktığı tarih ise rekabet yasağının sona erme tarihi olarak değerlendirilmektedir.

130 POAŞ tarafından sunulan bildirim formunda, inşaat çalışmalarının, gerekli izin ve ruhsatların alınması gibi sebeplerle sözleşme tarihi ve istasyonun faaliyete geçmesi arasında uzun bir zaman dilimi olduğu, bu nedenle grup muafiyetinin başlangıç tarihi olarak EPDK lisansının alındığı tarihin benimsenmesinin rekabet hukukunun amaçları bakımından daha olumlu olacağı ifade edilmiştir. Bu konuda Kurulumuz aynı yöndeki talepleri 26.08.2010 tarih ve 10-56/1076-405 sayılı; 23.09.2010 tarih ve 10-60/1260-472 sayılı kararlarında akaryakıt pazarında dikey anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanacakları sürelerin hesaplanmasında başlangıç tarihi olarak EPDK lisans tarihinin esas alınması yönündeki talebi reddetmiş ve ilgili anlaşmalara yapıldıkları tarihten itibaren muafiyet tanımıştır.

140 Bu çerçevede, bildirim formunda yer alan, muafiyet süresinin EPDK lisans tarihinden itibaren başlaması talebinin reddedilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

11-54/1393-501

H. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

- 1- Petrol Ofisi A.Ş. (POAŞ) ile bildirim konu bayi arasındaki dikey anlaşmaya, daha önce üzerinde istasyonlu akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış arsa üzerinde maliyeti POAŞ tarafından karşılanmak suretiyle kurulan istasyona ilişkin olması nedeniyle, anlaşmanın ilk olarak imzalandığı tarihten itibaren beşinci yılın sonunda, "bayinin POAŞ tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden bedelini ödeyerek anlaşmayı sona erdirebilmesi" konusunda tarafların anlaşmaları koşuluyla, imza tarihinden itibaren on yıla kadar muafiyet tanınmasına,
- 2- Bahse konu anlaşmanın muafiyetten yararlanacağı sürenin hesaplanmasında başlangıç tarihi olarak EPDK lisans tarihinin esas alınması yönündeki talebin reddine,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.